

DATE NOI PRIVITOARE LA BIOGRAFIA MAIORULUI BORROCZYN

de FLORIAN GEORGESCU

În „Materiale de istorie și muzeografie“, volumul I, ocupîndu-mă de marele plan al orașului București ridicat la scara de 1/1000 stînjeți, în 100 de planșe, de maiorul Rudolf Arthur von Borroczyn în anii 1844—1846, am schișat și biografia autorului său.¹

Noile cercetări de arhivă, întreprinse între timp, vin să aducă însă mai multă lumină cu privire la această interesantă figură a vechii edilități bucureștene din perioada regulamentară.

Mărturia cea mai de seamă o constituie, fără îndoială, scrisoarea adresată de Borroczyn, în limba franceză, la 20 februarie 1843, generalului Kiselev² și în care, cerîndu-i protecția față de noul domnitor al Țării Romînești, Gh. Bibescu, își evocă activitatea depusă în slujba miliției naționale începînd din 1832.

Astfel, tînăr ofițer prusian³ în timpul campaniei antinapoleoniene din 1813—1815, Rudolf Arthur von Borroczyn a emigrat apoi în Rusia și a fost recomandat generalului Kiselev de contele Ioan Anton de Capo d'Istria, fost ministru de afaceri externe al țării între 1816—1822; în 1832 a fost numit de Kiselev, pe atunci președinte plenipotențiar al Divanurilor Țării Romînești și Moldovei, „căpitan și inginer în miliția valahă“, înființată cu doi ani mai înainte prin prevederile Regulamentului Organic.

Intr-un moment greu al existenței sale, Borroczyn s-a adresat lui Kiselev, după 11 ani de serviciu în Țara Romînească, reamintindu-i că în timpul guvernării sale a avut fericirea de a-l sluji spre mulțumirea sa. „*Atunci cînd în 1834 Excelența Voastră a plecat de aici, aveam intenția să părăsesc Valahia*“ — mărturisește Borroczyn — „*dar domnitorul Alexandru Ghica mă ispiți să rămîn pe loc în schimbul unor mari promisiuni, care nu s-au realizat nici pînă astăzi, el mă numi în 1834 aghiotant al său*⁴ și mă

¹ Florian Georgescu, *Marele plan al orașului București ridicat de maiorul Borroczyn între 1844—1846*, p. 43—48.

² Textul original integral în *Anexă*.

³ J. A. Vailant, *La Roumanie...*, vol. II, Paris, 1844, p. 363.

⁴ Numirea „*căpitanului baron Borușin*“ ca „*adiutant al Mării Sale*“ este consemnată în decretul șefului ștabului Mării Sale, polcovnic Odobescu, publicat în „*Buletin. Gazetă Oficială*“, an. III, 1834, nr. 26, (10 august), p. 114.

înaltă la 6 noiembrie 1836 la rangul de maior¹ (căci statul său major² nu alcătuia un corp deosebit). În această calitate am servit pînă la sfîrșitul guvernării sale timp de unsprezece ani³ și astfel am înțeles că militar fiind și avînd cîstea de a aparține unei arme speciale, trebuia să rămîn străin de treburile politice, cu toate că în timpul cîrmuirii provizorii⁴ pe cînd se pregătea alegerea unui domnitor, am militat fățiș și cu toate mijloacele mele pentru domnul Știrbei⁵ și actualul domnitor⁶ avînd convingerea că din toți boierii de față ei erau singurii demni de această înaltă funcție“.

Arătînd mai departe că timp de unsprezece ani a dus o viață modestă din solda de ofițer, așteptînd împlinirea promisiunilor făcute de domnitorul Ghica, care nu s-au realizat niciodată, Borroczyn se plîngea lui Kiselev de faptul că sperînd o mai mare atenție din partea lui Bibescu și a noului regim, se văzu dîmpotrivă „scos din armată printr-un ordin din 27 ianuarie⁷, fără nici o leafă“, neoferindu-i-se în schimb, decît o slujbă mărunță de inginer civil, atît de inferioară rangului său, încît a fost nevoit să o refuze.

În această situație în care el făcea cunoscut protectorului său că nu mai are „mijloace pecuniare pentru a întreprinde o altă și nouă carieră“ îi cerea sprijinul „printr-o binevoitoare intervenție“ față de domnul țării.

Speranțele lui Borroczyn de a obține o slujbă importantă în armată sau în administrația țării cu sprijinul generalului Kiselev nu s-au împlinit. Fostul Președinte al Divanurilor, Kiselev, nu a socotit oportun să intervină pe lîngă domn în favoarea sa, încît Borroczyn a fost nevoit să se resemneze cu situația aceasta și în slujba de inginer civil de pe lîngă Departamentul Treburilor din Lăuntru⁸.

Totuși, datorită meritelor sale deosebite și calităților recunoscute de tehnician reputat, Borroczyn, intrat în cadrul serviciului ingineresc de pe lîngă Departamentul Treburilor din Lăuntru, a căpătat în 1844 sarcina de răspundere a ridicării planului Capitalei la o scară foarte mare și a întocmirii „obșteștei ei niveleții“. Munca asiduă i-a fost răsplătită apoi la 30 iunie 1846 prin numirea sa ca șef al secției ingineresti la partea tehnică⁹, fapt ce

¹ Prin ordonanța domnească inserată ulterior și în coloanele ziarului „Curierul Romî-

² Denumit în epoca regulamentară „Ștabul Oștirii“.

³ nesc“, an. VII (1836), nr. 83 (11 decembrie), p. 329.

⁴ Socoliți de la venirea sa în țară.

⁵ Între 7 octombrie și 20 decembrie 1842.

⁶ Viitorul domn al țării Barbu Dimitrie Stirbei între 1849—1856.

⁷ Adică Gheorghe Bibescu.

⁸ Scoaterea definitivă din armată a lui Borroczyn, împotriva căreia el protestase, s-a făcut numai prin ofisul domnesc nr. 111 din 21 iulie 1843, fiind considerat ca aflat în oștire „peste complet“ și slobozit deci „din slujba ostășească“ („Buletin. Gazetă Oficială“, an. XII (1843) nr. 60 (5 iulie), p. 239); avea însă dreptul să poarte „mondîr, hotărît ca pentru cei cari au eșit în ostalcă“, adică în retragere (ofis domnesc nr. 116 din 5 iulie 1843 la Arh. Statului București, *Departamentul Ostășesc*, dos. 93/1839, fo. 112 v, publicat și în „Buletin. Gazetă Oficială“, 1843, nr. 61 (8 iulie), p. 242.

⁹ Numirea sa la secția inginerescă a Departamentului Treburilor din Lăuntru este consorată în ofisul domnesc nr. 112 din 2 iulie 1843, aflat la Arh. St. Buc. *Departamentul Ostășesc*, dos. 93/1839, fo. 112, publicat și în „Buletin. Gazetă Oficială“, 1843, nr. 60 (5 iulie), p. 239.

¹⁰ Vezi studiul meu citat, p. 44.

l-a stimulat și mai mult pentru o rodnică activitate pe plan edilitar în Bucureștii epocii regulamentare¹.

În anul 1851, pe timpul domniei lui Barbu Dimitrie Știrbei, care-l cunoștea și aprecia, maiorul Borroczyn, deși aflat în retragere, îndeplinea funcția de șef al secției ingineresti la secția IV-a a Ștabului Oștirii², iar în 1853 era înaintat colonel în rezervă, servind ca atașat pe lângă Ștabul Oștirii, tot în secția IV-a³.

În 1858 colonelul Borroczyn, ajuns la o vîrstă destul de înaintată, se retrage definitiv din viața publică⁴, avînd vechi state de serviciu în Țara Romînească, de peste 3 decenii.

Înfățișînd aceste sumare note în completarea biografiei lui Rudolf Arthur von Borroczyn, am ținut fără îndoială să relev meritele acestui ofițer străin care, definitiv statornicit în Țara Romînească după 1832, și-a slujit cu devotament patria adoptivă, aducînd — pe lângă altele — neprețuite servicii în opera de sistematizare și modernizare a centrului Bucureștilor de la mijlocul veacului trecut.

ANEXA

Monsieur le Comte

[fo 1]

Encouragé par le souvenir des jours heureux où j'ai eu l'honneur d'être présente à Votre Excellence sous les auspices d'une recommandation de feu Monsieur le Comte Capodistrias, j'ose appeler Votre haute attention et l'appui de votre bienveillante justice sur la situation dans laquelle me placent les événements dont la principauté de Valachie vient d'être le théâtre.

Nommé en 1832 par Votre Excellence capitaine et ingénieur dans la milice valaque, j'ose me flatter que durant le gouvernement de Votre Excellence j'eus le bonheur de la servir à Son contentement. Lorsqu'en 1834 Votre Excellence partit d'ici, j'avais le dessin de quitter la Valachie, mais le prince Alexandre Ghica m'engageait à rester moyennant de grandes promesses, qui jusqu'à ce jour n'ont pas été réalisées; il me nomma en 1834 son Aide de camp et m'avança le 6 Novembre 1836 au rang de Major (car son Etat Major ne formait point un corps séparé). En cette qualité j'ai servi jusqu'à la fin de son gouvernement pendant onze années et c'est ainsi que j'ai toujours compris que militaire ayant l'honneur d'appartenir à une arme spéciale, je devais rester étranger aux débats de la politique, quoique pendant le gouvernement provisoire, durant lequel se préparait l'élection d'un prince, j'ai agi ouvertement et avec tous mes moyens pour Monsieur de Stirbey et le Prince actuel, persuadé que de tous les boyards présents ici, ils étaient les seuls dignes de ce poste éminent.

Après que pendant onze années j'ai trainé une vie pleine de privations, car après le départ de Votre Excellence je n'ai jamais reçu plus que mes [fo 1 vo] faibles appointements, après avoir employé la petite fortune que je possédais encore, pour vivre et pour remplir mes devoirs, dans l'attente de voir se réaliser les grandes promesses que le Prince Ghica me faisait jusqu'au dernier jour, d'obtenir une existence suffisante et permanente; tandis que même à présent le Prince régnant actuel, Monsieur de Stirbey et autres personnes honorées

¹ Printre altele activitatea sa în comisia numită de domnitor, unde figura alături de mitropolitul Neofit și de marele agă Ion Manu, pentru înființarea cimitirelor din capitală pe mahalale (Arh. St. Buc., *Municipiul București*, dos. 1564/1847, fo 2—3, 16—17, 20, 69, 88, 155, 172 etc.). Pentru aceasta vezi amănunte în lucrarea manuscrisă dactilografiată a lui George Bezviconi, *Contribuții la indicele biografic al orașului București — Necropola Capitalei*, Buc. 1962, p. 5 și urm., aflată în Biblioteca Muzeului de istorie a orașului București.

² Lt. Col. C. Franc, *Contribuții la istoricul Marelui Stat Major pe anii 1830—1860*, în „*Buletinul Muzeului Militar Național*”, an. III, (1939—1940), nr. 5—6, p. 85.

³ *Ibidem*.

⁴ Vezi studiul meu citat, p. 48.

de Sa confiance approuvent avec louange ma conduite et le mérite d'avoir su obtenir le contentement général, qui en tout temps était le but de mes actions pour démontrer que je possède la force de m'honorer moi-même comme protégé d'un homme si illustre et si généralement vénéré et pour faire preuve dans le lointain par une conduite irréprochable de mon dévouement parfait et de ma gratitude sans bornes envers Votre Excellence ; or, tandis que je croyais avoir lieu d'espérer, Monsieur le Comte, que aidé du souvenir de la haute bienveillance dont m'honorait Votre Excellence, mes modestes services trouveraient ici leur récompense, loin de là, je vîs par une (1) ordre en date du 27 Janvier d'être mis hors d'activité sans aucun traitement et il ne m'est offert, comme compensation, qu'un petit emploi d'ingénieur civil, si inférieur à mon rang, que la considération que je dois prendre sur la position que j'occupais jusqu'à présent dans la société et surtout comme un protégé de Votre Excellence, m'ont imposé de le refuser.

Quoique je possède encore assez de force et d'activité pour remplir chaque service soit en qualité d'ingénieur, soit comme chef de bataillon au front, je sens pourtant que mes plus beaux jours de vigueur que j'ai perdu dans ce pays, sont passés. Aussi je n'ai plus les moyens pécuniaires pour entreprendre une autre et nouvelle carrière. Dans cette triste situation, où cependant la haute protection de Votre Excellence et mon épée me restent, j'ose en confiance à Votre bonté généralement connue m'adresser [fo 2] à Votre Excellence avec la très humble prière de vouloir bien m'accorder encore une preuve de Votre grâce et protection par une bienveillante intervention.

J'y joins l'assurance que je ne manquerai jamais de me rendre digne aussi à l'avenir de Votre haute protection et que je saurais mériter Votre contentement, qui me sera toujours la plus douce récompense.

Je me flatte de l'espérance que Vous, Monsieur le Comte, daignerez excuser et agréer ma très humble prière, ce qui me procurera l'honneur et la satisfaction de Vous témoigner, en vieux guerrier de la campagne sacrée de 1813—15 et comme un individu toujours utile au pays que Votre Excellence a honoré de sa protection, mes sentiments sincères de reconnaissance et de gratitude, qui ne cesseront qu'avec mes jours.

Je saisis avec empressement cette occasion pour réitérer à Votre Excellence l'assurance du profond respect, avec lequel j'ai l'honneur d'être,

Monsieur le Comte,
de Votre Excellence
le très humble et très obéissant serviteur

Bucarest le 20 Février 1843.

R. v. BORROCZYN
Major au service valaque

Adresa : A son Excellence Monsieur le Général Comte de Kisseleff, Ministre des domaines de l'Etat Impérial, chevalier Grande Croix de plusieurs ordres, etc. etc. etc. à St. Pétersbourg.

Arhiva istorică centrală de Stat din Leningrad, fond 958, opis 1, dos. 607 ; in microfilm la Biblioteca Muzeului de istorie a oraşului Bucureşti, nr. inv. 18.842/61.

198

Monsieur le Comte

Encouragé par le succès de mes travaux, j'ai eu l'honneur
d'être nommé à Votre Excellence sous le sceau d'une recommandation de
par Monsieur le Comte Cassestran j'ai attiré Votre haute attention et l'on
peut se voir travaillant justice sur la situation dans laquelle me plaçant
les événements ont la préférence de l'émancipation des esclaves.

Nommé en 1832 par Votre Excellence Capitaine d'ingénieur dans la
même relation, j'ai été flatté que venant à pourvoir à Votre Excellence
pour le bonheur de la cause à son entoulement. J'étais en 1834 l'été
L'enthousiasme parait être j'avais le projet de quitter la "statue", mais le
Prince Adam de Bickra m'engageant à rester mesurant de pratiques
promesses, qui jusqu'à ce jour n'ont pas été réalisées, et me nomme en
1834 son Aide de camp et se trouve le 6 Novembre 1834 au rang de
Major (par son état Major se formant sous un autre grade). En
cette qualité j'ai servi jusqu'à la fin de son gouvernement pendant trois
années et c'est ainsi que j'ai toujours compris que m'étais regardant l'hon
neur d'appartenir à un armée grande, j'ai donné toute d'abord une de
telle de la politique, quoique pendant le gouvernement précédent, devant
équivaloir se préparait l'élection d'un prince, j'ai été évidemment et
avec tous mes vœux pour Monsieur le Prince et le Prince actuel, par
soudain que de tous les braves présents ici, ils étaient les seuls dignes de
ce poste éminent.

Après que pendant trois années j'ai travaillé avec les plus de zèle et de
car après le départ de Votre Excellence j'ai pu me voir plus que mes

A Son Excellence Monsieur le Général Comte Krassloff, Ministre des
domaines de l'Etat Impérial, chevalier Grand Croix de plusieurs ordres
580 580 580 à A. Sibirskoy.

faibles appointements, après avoir emlogé la petite fortune, qui se perdrait
entre vos vœux et pour remplir mes devoirs, sans l'attente de voir se
realiser les vœux, promises au le Prince Yehra, me faisant jusqu'au
moins pour obtenir une situation suffisante et permanente, lorsque que
même agissent le Prince regnant actuel, le Prince de Sibir et ses
plus personnes honorées de la confiance, agréeront avec honneur ma
conduite et le mérite par lequel j'ai obtenu le contentement général, qui
en tout temps, tout le bêt de mes actions pour démontrer que je possède
la force de ne honorer mes mêmes comme protégé d'un homme si il-
lustre et de généralement respecté et pour faire preuve dans le bêt
par une conduite irréprochable de mon comportement parfait et de ma
gratitude sans borne envers Votre Excellence, et laissez moi je vivrai
avec leur respect. Mesures le bêt, qui aide du contentement de la
haute bienveillance tout en honorant Votre Excellence, une méthode de
mes travaux en leur récompense; loin de là, je suis par une or-
dre en date du 2e janvier, être mis hors activité sans aucun traile-
ment, et il ne m'est offert comme compensation qu'un petit emploi
d'ingénieur civil, de inférieure à mon rang, que la considération, que
je dois prendre avec la position que j'occupais jusqu'agissant dans la
dignité et surtout comme un protégé de Votre Excellence, m'ont im-
posé de le refuser.

Après que j'ai résidé environ deux de jours et d'activité pour remettre chaque
soir, est en qualité d'ingénieur, est comme chef de bataillon au front,
je dois posséder que mes plus beaux jours de rigueur, que j'ai perdus dans
ce pays, sont passés. Laissez je n'ai plus les moyens nécessaires pour entre-
prendre une autre et nouvelle carrière. Dans cette triste situation, en
remerciant la haute protection de Votre Excellence, et mes vœux me res-
tent, j'en ai confiance à Votre bonté généralement connue, m'adresser

à Votre Excellence avec la très humble prière de vouloir bien se souvenir
encore une prière en Votre grâce et protection par une bienveillante inter-
vention.

J'y joins l'assurance que je ne manquerai jamais de me rendre dignes aussi
à l'avenir de Votre haute protection et que je saurai mériter Votre con-
tamment, que me sera toujours la plus douce récompense.

Je me flatte de l'appréhension que Vous, Monsieur le Comte, daignerez
excuser et agréer ma très humble prière, ce qui me procure le bonheur et
la satisfaction de Vous témoigner, en vous, par moi, la campagne d'été
de 1833 et comme un individu toujours utile au pays que Votre Excellence
a honoré de sa protection, me permettant seulement de vous adresser et
de gratitude, qui ne cessent pas avec moi pour.

Je saisis avec empressement cette occasion pour adresser à Votre
Excellence l'assurance en profond respect, avec lequel j'ai l'honneur
d'être,

Monsieur le Comte.

à Votre Excellence

Bucarest le 26 Février 1843.

à très humble et très
dévotement serviteur
Rox. Borroczyński
Major au service impérial

